

CEBİMİZDEKİ EL

Esfender Korkmaz

Ekonomik sorunlar artacak

2025 yılında, Trump'ın getirdiği ticaret gerilimleri, Ortadoğu, Hindistan - Pakistan, Putin ve Rusya'nın tutumu gibi jeopolitik belirsizlikler ile gelişmekte olan ülkelerde dış borç temerrüt riskinin artması, iktisadi konjonktürü olumsuz etkilemiştir. Küresel büyüme oranı da yüzde 2 ve altında olacaktır.

Türkiye ise, riskler açısından sıkıntılı bir döneme girdi. Ekonomi yönetimine ve makro verilere bakarsak, ekonomik istikrar sorunu artacaktır.

Bir ülkede istikrarın sağlanması ve doğru çözümler için, mevcut konjonktürü doğru değerlendirmek ve verileri doğru tespit etmek gerekir.

Kuru laf karın doyurmaz

Bloomberg'de dün sabah Mehmet Şimşek konuştu. Türkiye'de yaşamayan ve Türkiye'yi tanımayan birisi televizyona bakınca, her şey güllük gülistanlık zanneder. Gerçekte ise iyi niyet ve optimistik motivasyonu yükseltir; ancak aynı zamanda gerçekler çok farklı ise fahış hatalara neden olur.

Mehmet Şimşek'in söyledikleri ve iyi niyeti, Türkiye gerçeklerinden çok farklıdır.

Bütçe kaynakları üretken yatırımlara gidecek diyor.

Ama bütçe açıkları artıyor. Bütçenin yüzde 55'i transfer harcamalarına gidiyor. Bu harcamalar zaten üretken değil. Yüzde 45'i cari harcamalara ve yatırımlara gidiyor. Ancak cari harcamaların da büyük bir kısmı personel harcamalarına gidiyor. Yatırımların payı yüzde 7 dolayındadır. Bakan personel harcamalarından mı kısıyacak? Yahutta Cumhurbaşkanlığı harcamaları ve dışarıya harcamalarını mı kısıyacak da üretken yatırımlara yönlendirecek? Zaten baştan beri mali disiplin dedi ve fakat bütçe açıkları arttığı gözlemleniyor.

Yerli ve yabancı sermaye yatırımlarına yüksek teşvikler verilecek diyor.

Teknoloji yatırımları desteklenecek diyor. İhracat teşvikleri artacak diyor. Ama yatırım yapılması için hukuki altyapı olması gerekir. Hukuki altyapı sorunları benim konum değil diyor. Hukuki altyapı ve güven olmasa, yatırım ortamı olur mu? Zaten artık doğrudan yabancı yatırım sermayesi girişi de azaldı.

Cari açık düşecek diyor?

Cari açığın temel nedeni, üretimde yüksek oranda ithal girdi kullanılmamızdır. Yatırım ortamı olmayınca ve içerde ithal ikame yatırımları yapılmayınca cari açık kalıcı olarak düşmez.

Mehmet Şimşek, umudunu Euro -dolar paritesinin yüzde 10'u geçmesine bağlamış.

"Kamu iç ve dış borcunun GSYH'ya oranı düşük, yüzde 25'tir." diyor.

Bir defa iç ve dış borçların ekonomik etkileri farklıdır. Bu oran yalnızca finansman açısından anlam ifade eder. Kaldı ki ülkenin dış borçları önemlidir. İster devlet ister özel sektör olsun dış borçları için döviz ihtiyacı vardır. Temerrüt sorunu ve kriz sorunu da döviz ihtiyacından dolayı ortaya çıkıyor.

Yetmişmiş güçlü Türkiye'nin sermayesi diyor.

Ama beyin göçünden haberi yok galiba. Eğitimde dünyadan ne kadar geri düştüğümüzü de görmüyor.

Kayıt dışıtlıkla mücadele ediyoruz, diyor.

Ama ödemeler bilançosuna göre geçen sene ocak-şubat 2 aylık dönemde net hata ve noksan kaleminden kaynağı belirsiz döviz çıkışı 309 milyon dolar iken bu sene aynı iki ayda 2 milyar 549 milyon dolar oldu. Kayıt dışı çıkan döviz 8 kat artmış.

Ekonomi yönetimi gerçekleri göremezse, etkili çözümler de üretmez.

Bu kadar badireden sonra toplum Ziya Paşa'nın meşhur sözünü benimsemiştir:

3. Gidişatı doğru okumak zorundayız.

Ekonomi yönetimi istikrar programı yapmadı ve ekonomiyi yalnızca algıyla yönetmeye çalışıyor. Bu nedenle üretici ve tüketiciye güven ve umut vermedi.

İç siyasette tutuklamalar, ekonomik ve sosyal gidişatı bozdu, negatif beklentiler oluştu.

Merkez Bankası anketinde hane halkının 12 aylık enflasyon beklentisi yüzde 59,3'tür. Beklentiler gerçekleşmeyi de negatif etkiler.

MB faizleri artırdı ve döviz satışı ve fakat dolarizasyonu engelleyemedi. 19 Mart 2025 tarihinden sonra döviz tevdiatı hesapları 9 milyar dolar arttı. 14 Mart haftasında yüzde 40,26 olan döviz mevduat oranı da 18 Nisan haftasında yüzde 42,5'e çıktı.

Sanayi üretimi geriledi.

2021 baz yılına göre 2024 şubat ayında 103,1 olan endeks, 2025 şubat ayında 97,7'ye geriledi.

İSO PMI endeksi 50 altına geriledi ve 48,3 oldu. İlk çeyrek GSYH verileri açıklanmadı ve fakat gözlemimiz özel sektör yatırım yapıyor.

Dış borçlarda temerrüt riski arttı. Çünkü CDS oranı yükseldi. Özellikle yabancı bankalardan her gün çok sayıda vatandaş başka ülkelere vize veya vatandaşlık için yurt dışında gayrimenkul alıyor ve döviz gönderiyor. Cari açık geçen yıla göre arttı. 13 Mart 2025 bu köşede, yanlış bir siyasi karar olursa, sıcak para çıkar, kriz derinleşir dedim. Sıcak para çıkıyor. Dahası, doğrudan yabancı yatırım sermayesi de satıp çıkıyor. Döviz talebi artıyor. Yeni bir kur şoku daha yaşayacağız.

En riskli ve siyasi kararlarda ekonominin dikkate alınmıyor olmasıdır. Üretici ve tüketici mevcut krizin derinleşeceğini bilmeli ve önlem alınmalıdır.

İstanbul'u depremden sonra yangın vuracak

TBMM Komisyonu'na sunum yapan uzmanlar, olası büyük bir İstanbul depreminde ardından çıkacak yangınların şehri ağır şekilde etkileyebileceğini belirtti. Uzmanlara göre; İstanbul'da binaların itfaiye müdahalesine uygun olmaması ve doğal gaz altyapısının yoğunluğu, deprem sonrası yangın riskini artırıyor

TBMM Kartalkaya Kayak Merkezi Otel Yangınına Araştırma Komisyonu'na katılan akademisyenler ve uzmanlar, İstanbul'un olası büyük bir deprem sonrasında ciddi bir yangın riskiyle karşı karşıya kalabileceği konusunda ardı ardına uyarılarda bulundu. Yapılan sunumlarda, Türkiye'de yangınla mücadelede dünya standartlarına uygun bir altyapının bulunmadığı vurgulanırken, İstanbul için ayrı bir alarm verildi.

Komisyonunda sunum yapan uzmanlar, olası 7 ve üzeri büyüklükte bir İstanbul depreminde yalnızca binaların yıkılmasının değil, ardından çıkacak yangınların da büyük yıkımlara yol açabileceğini belirtti. Özellikle doğal gaz altyapısının yoğun kullanıldığı şehirde, 500 doğal gaz servis kutusunun eş zamanlı hasar görmesi halinde geniş çaplı yangınların patlak verebileceği kaydedildi. Ekonomim'de yer alan habere göre; uzmanlar, İstanbul'un yapılaşma yoğunluğu ve eski binaların yangın güvenlik standartlarından uzak olması nedeniyle, bir depremin ardından yangın riskinin kontrol edilemeyecek boyutlara ulaşabileceğine dikkat çekti.

ULUSAL YANGIN VERİ SİSTEMİ EKSİKLİĞİ

Sunumlarda, Türkiye'de ulusal yangın veri sisteminin bulunmadığı da önemli bir eksiklik olarak öne çıktı. Uzmanlar, dünya standartlarına uygun

bir yangın veri sistemi kurulması gerektiğini belirterek, bu sistemin yangınla mücadelede temel bir araç olacağını vurguladı. Komisyona sunulan diğer öneriler arasında şunlar yer aldı:

- Yangından korunma yönetmeliğinin daha kapsamlı hale getirilmesi,
- İş yeri ve konutların ayrı bölgelerde konumlandırılması,
- Binalarda yangın güvenlik sorumlularının görev tanımlarının açıkça belirlenmesi,
- Yangın dayanımı testlerinin yapılabilmesi bir yangın laboratuvarının kurulması.

Uzmanlar, İstanbul'da çeşitli kurum ve kuruluşlarda yaptıkları incelemeleri de paylaştı. Bu çalışmalarda, itfaiyenin olay yerine ulaşım ulaşamayacağı, binanın çevresinde hortum kuruş müdahale yapabilecek alan bulu-

nup bulunmadığı gibi sorulara cevap arandı. İncelemeler sonucunda, pek çok binanın çevresinde itfaiye araçlarının rahat hareket edemediği, kurtarma operasyonlarının zor olduğu ve yangın anında güvenli tahliye imkânlarının yetersiz kaldığı tespit edildi.

Dr. Ali Serdar Gültek, İstanbul'daki iş merkezlerinde yaptıkları görüşmelere değinerek, pek çok idari müdür, teknik müdür ve güvenlik müdürünün binalarında mevcut yangın risk sistemlerinin varlığından bile haberdar olmadığını aktardı. Gültek, 2016 yılında Çalışma Bakanlığı için **İstanbul Sanayi Odası** 500 listesinde yer alan 60 fabrikanın incelendiğini, bu fabrikaların yüzde 60'ında üretim ve depolama alanlarının aynı çatı altında bulunduğunu ve bunun yangın riskini katladığını ifade etti. (AJANSLAR)